

Francesc Macià i la Província de Lleida, una història que va més enllà de l'amor

Una carrera política difícil i exitosa per igual, Francesc Macià ha esdevingut un model a seguir en l'independentisme català, però no tothom coneix la faceta com a enginyer i els canvis que va introduir.

Francesc Macià i Llussà és un referent en la política independentista. El que fou el **primer president de la Generalitat de Catalunya**, el 14 d'abril de 1931 proclamà la República Catalana dins la Federació espanyola. Nomenat president de la República Catalana pels regidors electes de l'Ajuntament de Barcelona, formà un govern provisional, que després de les negociacions amb els representants de la recentment proclamada República espanyola, acceptà de convertir la República Catalana en Generalitat provisional de Catalunya.

Doncs el 1907 Macià, va ser elegit com a **Diputat de Solidaritat Catalana** per als Districtes de Barcelona i Lleida, exactament a les Borges Blanques. Sorprenentment va elegir representar el segon districte, descartant Barcelona.

I quin era doncs el seu lligam amb la Província de Lleida?

Francesc Macià va néixer a Vilanova i la Geltrú l'any **1859**, però els seus pares Joan Macià i Maria Llussà eren naturals de les **Borges Blanques**, capital de les Garrigues.

Una població on el negoci de l'oli i la pagesia eren els millors recursos per tirar una família endavant. A causa d'aquest negoci, va portar a la parella a viure a Vilanova i la Geltrú.

Però la relació amb les terres de Lleida no s'acaba aquí. La coneguda i famosa carrera de Macià com a polític, cèlebra una destacada trajectòria com a enginyer militar, la qual la gent desconeix o no dota de la importància que realment mereix.

Espai Macià a les Borges Blanques en honor al primer President de la Generalitat. Font: Àlex Gargallo

Arribada a Lleida

Ingressà a l'Acadèmia Militar de Guadalajara el 1876, un cop va finalitzar els seus estudis se'l va permetre participar en projectes d'enginyeria pública o civil, per culpa de les dificultats econòmiques de l'estat per mantenir un cos d'enginyers purament militars.

Així doncs l'any 1887 va ser destinat a **Lleida** on coneixeria la seva futura **esposa Eugènia Lamarca**, filla de l'arquitecte Agapit Lamarca, artífex de la façana del Palau de la Paeria. Si més no aquell mateix any va participar en l'aixecament topogràfic del plànol de Lleida.

Aquest enllaç matrimonial va permetre elevar l'estatus de Macià i **rodejar-se de membres de la burgesia de la ciutat**, que jugarien un paper important per a l'èxit futur com a empresari. Macià un cop es va establir tant a nivell professional com familiar, s'allotjarien a la "Casa del Ferros" construïda per el seu sogre Agapit.

Introduir-se dins l'èlit dels intel·lectuals de Lleida no li degué resultar molt difícil degut al seu avantatjós casament.

Frequentava el **Casino Principal** i era un fixe dins de les tertúlies sobre política que s'hi establien, però mai va tenir una gran implicació, sempre escoltant i sense posicionar-se.

Però se'n coneix una anèdota on es veuria al Francesc Macià polític que afloraria uns anys després. El Governador de Lleida en aquell moment José Martos O'Neale, va pronunciar unes paraules menyspreant Catalunya i el seu poble. Macià que aquell moment anava vestit de militar, no va dir res i tot seguit va marxar cap a casa seva. Al cap d'una poca estona va tornar al Casino vestit de paisà i aquest cop, va replicar totes les paraules del governant en un **discurs en defensa de Catalunya** deixant-lo totalment desarmat.

Vint-i-dos anys, són els que Macià va estar vivint a Lleida amb la seva família, realitzant multitud de projectes professionals millorant les comunicacions de la Província.

Ma Concepció Eugènia Lamarca i Mier, dona de Francesc Macià. Font: Espai Macià

El Formigó Armat

Els **enginyers militars** podien dissenyar obres civils sempre que no entorpís amb la seva professió. Per a poder realitzar aquests projectes protegits per la llei, havien de demanar un permís de vacances o bé d'absència no remunerada. A l'expedient de Macià apareixen **set permisos concebuts d'entre 1 i 2 mesos**.

És aquí on es va interessar per les fortificacions de formigó armat. Es creu que en un d'aquests permisos, es va desplaçar fins a França on va adquirir la **patent del Sistema Monier** l'any 1893.

Aquest sistema de construcció del francès **Joseph Monier**, constava d'un formigó amb un enreixat de ferro, lligat amb filferros i envoltat d'una capa de morter de formigó, amb el qual es formava un conjunt compacte i d'una duresa que fins llavors no s'havia aconseguit mai. Tot i que el seu germà, l'any 1894 patenta el Sistema Macià, un sistema de construcció pràcticament idèntic amb unes lleugeres diferències, Francesc decideix comprar la patent a Monier per explotar-la en la societat que havia constituït, Batlle, Macià i Companyia.

Dipòsit Puigverd de Lleida

De totes les obres i projectes que ha realitzat Macià al llarg de la seva carrera com a enginyer destaca el **dipòsit de formigó armat de Puigverd de Lleida**. Declarat com a pioner del formigó en el país, ho confirma la revista El Cemento Armado quan l'any 1901 hi deia: "Según todos los datos hasta hoy conocidos, el primero que en España se ocupó del cemento armado fue el Capitán de Ingenieros D. Francisco Maciá y Llusá, hacia 1893, que adquirió el derecho de explotar la patente de Monier y realizó grandes desembolsos para dar a conocer el sistema y educar obreros especializados".

I és que el Dipòsit d'aquest poble de Lleida es troba a 2,5 km del centre del municipi i té la particularitat de ser el **primer dipòsit de tot l'estat** amb una capacitat de 1000 m³, dos metres d'alçada, un diàmetre de 25 metres i tan sols un gruix de 6 centímetres.

La majoria de tècnics de l'època desconfiaven que pogués suportar la **pressió de milers de litres d'aigua** amb unes parets tan fines. Tan sols quatre dies després de la seva inauguració, una forta caiguda de les temperatures va deixar una capa de gel de més de deu centímetres de gruix, sense que la construcció patís cap mena de desperfecte.

Aquest dipòsit és una de les obres més antigues de Macià que es conserva en un gran estat, i no només això, aquest dipòsit ha **subministrat l'aigua** potable del municipi durant almenys **cent anys** sense cap problema.

Però aquesta inversió en l'adquisició de la patent no va resultar estèril, ja que l'empresa durant els dos anys següents (1893-1895), veient l'èxit del primer dipòsit, va seguir realitzant multitud de projectes per les Borges Blanques, Montblanc, Reus i Terrassa entre d'altres.

Estat actual del Dipòsit de Puigverd de Lleida. Font: Àlex Gargallo

Fotografia del primer Dipòsit durant la dècada dels anys 60. Font: Afany Puigverd de Lleida

La família Macià a Vallmanya

Amb l'enllaç que lligava Francesc amb Eugènia Lamarca, l'enginyer es va convertir en **hisendat de la propietat Vallmanya**, Alcarràs. Amb una extensió de 3.000 hectàrees, era una de les **finques més grans de Catalunya** en aquell moment. L'arquitecte Agapito Lamarca, sogre de Macià, la va adquirir després d'haver pertanyut als monjos de Poblet.

La finca es va convertir en un lloc habitual per a la família per a desconnectar i gaudir dels fills i els nets.

La implicació de Macià amb la vila va arribar fins a tal punt que va aprofitar els seus coneixements d'enginyer per a **desviar el canal d'Aragó cap a Catalunya**, perquè el poble lleidatà se'n pogués beneficiar.

Aquest canal comença a Olvena (Osca) i finalitza desembocant al riu Segre. Amb la importació del regadiu a la zona, actualment el canal comprèn diversos municipis segrianencs com Almacelles, Alguaire, Almenar, Alcarràs, Seròs, Massalcoreig, Soses i Aitona.

Macià gaudia de la família a la finca de Vallmanya. Font: Espai Macià

I com hem pogut veure, darrere d'una **gran figura política** també hi trobem una destacada carrera com a **enginyer**. Podem agrair a la família de Macià, que mai van perdre els lligams amb el seu poble d'origen, Les Borges Blanques, un poble pel qual Macià sentia una gran estima i que durant molts anys (1907, 1910, 1914, 1916, 1918, 1920, 1923) van votar-lo en totes les consultes electorals.

Estic segur que la comarca de Lleida no seria la mateixa actualment, sense el pas de l' "**Avi**" (com era conegut popularment). Un personatge **idealista** i amb uns **valors ètics** que s'anteposaven a qualsevol rang militar, capaç de fer front la **corona Espanyola**.

Una trajectòria com a polític molt reconeguda i notòria, que va ser possible per haver estat en contacte amb la ciutadania catalana i haver experimentat els seus temors durant la seva etapa com a enginyer civil. **I és que el bo d'en Francesc Macià ha estat sempre un pioner en tot el que es va proposar.**

3 de juny de 2020

ALEX GARGALLO / LLEIDA